

Sobre l'amor*

La consciència s'eixampla després d'un desengany d'amor, com l'ànima mateixa s'havia dilatat amb el seu engany. Però no hi ha pas engany en l'amor, i si hi fos, obeeix a la necessitat de la seva essència.

Car, en descobrir la realitat en el doble sentit de l'objecte estimat i del qui estima, la consciència del qui estima no sap situar aquesta realitat que el transcendeix. Si no hi hagués engany no hi hauria transcendència, perquè sempre ens quedaríem tancats en els mateixos límits. I l'engany és, d'altra banda, il·lusori, car el que s'ha estimat, el que veritablement s'estimava, és veritat. És la veritat, tot i que no estigui enterament realitzada ni salvada: la veritat que espera en el futur.

I si l'amor descobreix el costat negatiu d'allò que és més vivent en la vida —segons la seva intermediària condició de realitzar el que és contradictori—, és ell qui torna la mort vivent canviant-li el sentit. Però aquí es troba amb l'esperança i la serveix: en el punt més difícil, on l'esperança es detura quan no té argument.

L'argument de l'esperança no arrelaria en l'ànima si l'amor no preparés el terreny, justament amb aquell abatiment, amb aquella ofrena de la persona que l'amor assoleix en l'instant del seu acomplir-se. Car l'amor que integra la persona, agent de la seva unitat, la mena a lliurar-se; exigeix que es faci ofrena del propi ésser, això tan difícil d'anomenar avui dia: un sacrifici. I aquest abatiment que hi ha

al cor mateix del sacrifici anticipa la mort. I si la filosofia, una determinada tradició de filosofia, ha pogut fer dels seus seguidors homes "madurs per a la mort", era per l'amor que comporta, per un amor específic que és a la rel de l'actitud humana que fa triar aquesta filosofia, i sense el qual cap dialèctica no hauria estat mai convincent.

Car l'ésser humà no canviarà mai íntimament en virtut de les idees si no són xifra del seu anhel; si no corresponen a la situació en què es troba se li tornaran, al contrari, lletra morta o simples manies obsessives.

* * *

L'amor s'oferirà a la mirada del món a l'època moderna com amor-passió. Però aquesta passió, aquestes passions, quan realment es presenten, seran i han estat sempre els episodis de la seva gran història mig amagada. Estacions necessàries perquè l'amor pugui llevar el seu fruit últim, perquè pugui actuar com a instrument de consumpció, com a foc que depura i com a coneixement. Un coneixement gairebé sempre inexpressable d'una manera directa i que per això és amagat sota el pensament més objectiu, sota les obres d'art d'aparença més freda. No és pas més vàlid l'amor que s'expressa directament, el que s'arravata en un episodi. L'acció de l'amor, el seu caràcter d'agent del diví en l'home, es coneix sobretot en aquest afinament de l'ésser que el sofreix i el suporta. I fins en un desplaçament del centre de gravetat. Car ser home és estar fix; és

* Marià Manent (selección y prólogo), *Antología amorosa*, Barcelona, Editorial Selecta, 1955

pesar, pesar damunt d'alguna cosa. L'amor aconsegueix una minva, si no una desaparició, d'aquesta gravetat, que quan ell no existeix és nodriment de la moral, condició dels qui viuen moralment, només moralment. El centre de gravetat de la persona ha passat primer a la persona estimada, i quan la passió desapareix quedarà aquest moviment, el més difícil, d'estar "fora de si". "Vivo sin vivir en mí", deia santa Teresa. *Vivir* fora de si, per estar més enllà d'un mateix. *Vivir* disposats al vol, a punt per a qualsevol partida. És el futur inimaginable, l'inabastable futur d'aquella promesa de

vida veritable que l'amor insinua en qui el sent. El futur que inspira, que consola del present, fent que ja no creguem en ell, i d'ací brota la creació, allò que no és previst. El que atreu l'esdevenir de la història que corre a cercar-lo. Allò que no coneixem i que ens crida a conèixer. Aquell foc sense fi que alena en el secret de tota vida. Allò que amb el vol del seu transcendir unifica vida i mort, com a simples moments d'un amor que sempre torna a néixer d'ell mateix. El més recòndit de l'abisme de la divinitat. L'inaccessible que baixa a tota hora.